

9. OECD. Digital Education Outlook 2021: Pushing the Frontiers with Artificial Intelligence, Blockchain and Robots. Paris : OECD Publishing, 2021. DOI: 10.1787/589b283f-en.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-582-5-68>

ЗНАЧЕННЯ КОМПАРАТИВІСТИКИ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Яковенко Ірина Сергіївна

*студентка бакалаврату факультету морського права
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Достдар Руслана Миколаївна

*кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри морського та господарського права
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Компаративістика (порівняльне правознавство) є важливою складовою юридичної науки, що дозволяє всебічно досліджувати правові системи різних держав та з'ясувати закономірності їхнього розвитку. Особливого значення воно набуває в умовах активного міжнародного співробітництва та процесів правової інтеграції. Вивчення моделей правового регулювання інших країн дає змогу вдосконалити національне законодавство, адаптувати його до європейських стандартів, а також уникати помилок, пов'язаних із механічним запозиченням іноземних норм. Серед науковців, чиї праці стали основою для розвитку компаративістики, варто відзначити І. М. Ситара, В. С. Кахничя, О. І. Харитонову, Є. О. Харитонову, Р. Давида та інших.

Для визначення поняття порівняльного правознавства необхідно звернутися до сучасної наукової доктрини та правових джерел. Так, І. М. Ситар визначає компаративістику як галузь юридичної науки, що досліджує правові системи різних країн шляхом їх порівняння з метою виявлення спільних рис та розбіжностей, визначення особливостей функціонування та розвитку [1, с. 313]. З даного визначення

витікає, що порівняльне правознавство розглядає правову систему в її динаміці, у зв'язку з історичними, політичними та соціальними умовами конкретної держави.

У процесі формування змісту порівняльного правознавства важливе місце займає законодавство України, яке встановлює загальні підходи до побудови правової системи. Наприклад, Конституція України містить норми, що визначають засади верховенства права та гарантують виконання міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою (ст. 9). Це забезпечує можливість адаптації національного законодавства до європейських стандартів та створює нормативну базу для застосування результатів порівняльно-правового аналізу.

У науковій літературі також актуальним є питання розмежування таких понять, як «порівняльне правознавство», «порівняльно-правовий метод», «компаративістика» та «порівняльне право». Частина дослідників вважає, що ці поняття є взаємопов'язаними, однак не тотожними. Порівняльне правознавство охоплює як метод аналізу, так і результат його застосування; порівняльне право є наслідком проведеного аналізу; а порівняльно-правовий метод – інструментом наукового пізнання. Аналогічні підходи застосовуються й в інших сферах права, де розрізняють процес правового регулювання та його наслідки.

Суттєвий вплив на розвиток порівняльного правознавства мають міжнародні нормативні акти. Наприклад, Європейська конвенція з прав людини слугує базою для співставлення національних правових систем у сфері захисту прав людини, а Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи визначають загальні принципи демократичного правосуддя. На практиці українські суди посиляються на рішення Європейського суду з прав людини, порівнюючи норми внутрішнього законодавства з міжнародними стандартами. Це демонструє приклад застосування порівняльно-правового підходу у правозастосовній діяльності.

Особливого значення набуває визначення та порівняння різних правових систем світу, які свого часу були досліджені Р. Давидом та К. Жоффре-Спінозі, і які базували поділ на історичних, структурних та юридико-технічних критеріях. Ці підходи і зараз використовуються законодавцями при підготовці проєктів законів для врахування зарубіжного досвіду [3].

Практичне значення порівняльного правознавства проявляється також у правотворчості. Під час розробки Цивільного кодексу України активно використовувалися положення Німецького цивільного кодексу (BGB) та Цивільного кодексу Франції (Code Civil). Наприклад, інститут представництва, зміст зобов'язань, структура договорів та підходи до відповідальності мають очевидну схожість із положеннями цих актів. Це є прямим підтвердженням впливу компаративістики на вітчизняне законодавство.

У сфері кримінального права також простежується використання порівняльного аналізу. Під час підготовки проєктів змін до Кримінального кодексу України враховувалися моделі відповідальності за економічні злочини, застосовувані у законодавстві Польщі, Литви та Німеччини. Так само у сфері антикорупційного законодавства було враховано досвід Словаччини та Румунії щодо діяльності антикорупційних органів.

У контексті розвитку правових систем порівняльне правознавство також допомагає визначати оптимальні моделі організації судової влади, структуру адміністративної юстиції та способи захисту прав людини. Наприклад, створення в Україні інституту адміністративних судів стало можливим завдяки аналізу німецької та французької моделей адміністративного судочинства.

З огляду на наведене, порівняльне правознавство виконує функції наукового пізнання правових явищ, інструмента для вдосконалення законодавства, засобу правової гармонізації та джерела практичних рішень для державної політики.

Таким чином, порівняльне правознавство є важливим напрямом юридичної науки, що забезпечує комплексне розуміння правових систем та їх взаємодії. Воно поєднує теоретичні та прикладні аспекти, сприяє розвитку національного законодавства, підтримує процес гармонізації правових норм та забезпечує можливість адаптації до європейських і міжнародних стандартів. Порівняльно-правовий підхід дозволяє уникати помилок під час розробки нових законів, робить правову систему більш стабільною, прогнозованою та ефективною.

Література:

1. Ситар І. М. Природа порівняльного правознавства. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2013. Вип. 10. С. 313–316.
2. Кахнич В. С. Загальнотеоретичні аспекти інтегративної функції порівняльного правознавства. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2014. Вип. 12. С. 25–28.
3. Давид Р. Жоффре-Спінозі К. Основні правові системи сучасності. К. : Юрінком Інтер, 2002. 272 с.